

Egy arany

Kiss István

Egy aranypénzzel a kezemben jöttem a világra. És kacagtam, kacagtam úgy, ahogy közületek talán még soha senki sem kacagott.

— Mennyi szépség, mennyi gazdagság! És mind az enyém...

Miért nem kérdik tőlünk, hogy akarunk-e a világra jönni? És ha akarunk, mosolyunk olyan legyen-e. mint másoké, vagy valami különös?

Elmondhatja-e közülünk valaki, hogy szemének színét, szívének indulatát, gondolatát, életutját, kabátját, hangját, kedvét, pajtását ő akarta? — Sok volt egyszerre ez a felsorolás, pedig hej, volna még több is. De mindet csak úgy ajándékba kaptuk — és ajándéklónak ne nézd a fogát.

Múlnak az évek és mikor már mondani tudnánk valamit tűzimádók, templomba járók, vagy nagyhangú legények, szivárványkergetők vagy bárázdajárók vagyunk. Bámuljuk a sarki akácfát vagy a repülőtányerokat az égen és arcunkat, szavunkat, jómagunkat, egyszóval mindent, mindent végtelenül természetesnek találunk. El sem tudjuk képzelni, hogy mindez másképp is lehetne. Születhettünk volna hottentottának, bénának, vagy az angol királyi pár fiának. Lehetnénk halászok, zongoraművészek vagy tibeti főpapok — de hát ki kérdezte tőlünk? Ki kérdezett bármit is tőlünk? ...

De ez nem az én panaszom. Hiszen van egy aranypénzem, és az enyém a világ. Ez egyszer bukfencet vetett a sors és rám bízta, hogy lássam el magamat azzal, ami nekem tetszik. Nekem talán jobban sikerül mint a többieknek, akik mindent készen kapnak. Házhoz szállítva, utólagos engedelmsükkel...

Szemkápráztató bazár ez az élet és olyan sok minden van, amit érdemes megkapni.

Mérlegelem a tenyeremben ezt az aranyat...

Légy okos!

Járom sorba a csábító kirakatokat.

— Erre tessék — hívogat a gondtalan vidámság. — Mindössze öt krajcár és a kutya sem ugat meg. Ha agyonvernek is, vidám leszel. Ha ötször egymásután a fejedre pottyansz, akkor sem jut eszedbe a világ sorsán keseregni.

— Ez nem tetszik — állapítom meg magamban. — Én egy kicsit töprengeni is szeretnék.

És sietve megvettem öt krajcár ára komolyságot, amihez mellékelve egy adag mélyrelátást is kaptam. És egyebeket. Kezdetnek biztató...

Tehát komoly leszek, ez már végleges, de mi? Legyek művész, nagyember? (Ez eleinte nagyon tetszett.)

— Nem, ezt nem érdemes. Nagyon sokat szenved, izzik. Halála után esetleg szobrot kap, de abban már úgy sem telik öröme.

— Én élni szeretnék, szépen, fenségesen nagyszerűen.

Paraszt, munkás, halász, vadász...

— Legyek asztalos-inas?

— Na, azért nem kell túlságba vinni! Egyszerű ember a tisztviselő, tanító vagy a gazdász is. Egyébként is, az aranyból többre futja. Lehetnék például Monaco hercege.

— Igen, lenetnék, de több semmi. Mit nyerne a világ, ha egy szürke tedd'ede-teddoda hercegecskével több lenne. Inkább olcsóbb foglalkozást és több képességet! Értékes belső tulajdonságokat. Ezeket itt a bazárban aránylag olcsón lehet kapni. Meg kell ragadni a ritka alkalmat.

Leszek hát tanító.

A zsebemben egy csomó aprópénzzel boldogan siettem tovább.

— Hírnév!

— Tehetség!

— Dicsőség!

— Gazdagság!

— Szépség!

— Gondtalanság!

— Egészség!

— Erő.

— Boldogság!...

Kábultan jártam a végeláthatatlan vásárt. — Elképesztő árak...

— Mennyi szépség!

— Mennyi szépség, és nem lehet mind az enyém...

Kezdtém már megismerni a valutát. — Egy arany nagyon kevés...

Kinzó fukarság lett rajtam úrrá.

— Csak okosan!

És már elhalt a gondtalan kacaj...

— Gondtalanság? Ugyan! Erre kár pénzt pazarolni. Ha sikerül a vásár, magától visszatér.

— Gyerünk tovább!

És mentem.

Bevásároltam. Elköltöttem az utolsó krajcárt is és most itt áll az ember. Vettem bőven forrongó vágyakat, mert ez hajt, ez serkent megfogni a szépet, a nagyot a tökéleteset.

Aztán sok-sok jószándékot, mert ezt — alapos tudás nélkül — aránylag olcsón adták.

Egy kis szorgalmat, de kitartás nélkül, mert az drága volt.

A jóneveléshez ráadásul egy nagy adag vallásosságot is adtak. Ezt később eldobtam, mert felesleges teher volt.

De nem baj! Pótolta a határtalan emberszeretetet, melyet tökéletes megértés nélkül szintén olcsón megkaptam.

Vettem egy kevés nagy embernek kijáró különcködést is, de tehetségre és nagy művekre már nem futotta.

Aztán nagy világboldogító álmokat, de tettekre már itt sem jutott.

Szerelemből minden szépet és nemeset – gyakorlat és mesterségbeli tudás nélkül. (Akkor még azt hittem, hogy az ömlengés, a színjáték és a sétatér bohóckodás nem fontos. Pedig, hej...)

És végül a prózai élet leltárából egy csomó megszokást. Gondoltam, elég lesz ennyi is arra, hogy mozogjak, táplálkozzak, lélegezzek és hogy rakjam a lábaimat szépen egymás elé.

Későn vettem észre, hogy valami nincs rendben. Élek és mozgok, de valami bűvös körben.

– Mi ez? – riadtam fel, – ezt én nem kértem, ez nekem nem kell!

Szeretem a társaságot, szeretek emberek között lenni, hát miért nem érzem jól magamat közöttük? Miért nem tudok nagyot kacagni, ugrálni a székeken és hangoskodni?

Szeretnék mindig mosolyogni. Az utcán mindenkit megszólítani. Mindenkit, aki tetszik, lányt, bájos kisgyermeket megölelni. – Miért nem tehetem?

De az a bűvös kör, valami hűvös légkör mozdulni sem engedett. Úgy éreztem, csak én értem egyedül az élet tragédiáját.

Keresetlen társakat kaptam. A hidegséget, a gúnyt, a zárkózottságot és egyre több rossz akaratot.

– Ugyan mit tudtok ti! – Mosolyogtam a körülöttem botladozó embe-
reken. – Nézzetek rám! Én értem...

De azért tetszik ez a tökéletlen, küzdő és fárasztó élet. Itt érzem a számban az ízét, ereimben a forrongó ütemét. Kergetem a színét, illatát, amely végtelenül szép, mert nem foghatom meg. Csak hát...

Lassan kezdek rájönni, hogy rossz vásárt csináltam.

Egy arany!

Milyen kevés...

És rámborul a mindenség. Alig látszom ki alóla.